

Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1936-39 között Varga Nándor Lajos volt a mestere.

A remekművek között Szabó M. Éva a könyvtár és képtár vezetője beszélt a művész és Szank kapcsolatáról. A főiskolás, betegeskedő Szabó Bélát a szanki református lelkész, Esze Tamás meghívta magukhoz az Alföldre. Az erdélyi hegyvidéki fiatalember először 1936 őszén járt a homokvilágon. Az egyik háztetőből kihúzott nádszálát tollá faragta, és tussal készített néhány rajzot. 1943-ig minden évszakban ellátogatott a megszeretett helyre, a szerény, egyszerű emberekhez. Nagyon sokat dolgozott. A táj hangulatát úgy adta vissza, ahogyan ő átélte. Szeretett utazni, célállomásain hosszabb időt töltött el. Bejárta Olaszországot, volt Görögországban, Bulgáriában, a Dalmát tengerparton, Amerikában, Mexikóban, Kínában, Kolumbiában, Finnországban, Belgiumban. Sok rendkívüli élményben volt része, termékenyen alkotott, de vallomásában azt mondja: „Szank egyedülálló, sehol nem éreztem hasonlót.” Három évtized után, 1971 nyarán tért vissza az alföldi faluba, utoljára 1982 júliusában.

A 70-es években a szanki gázkitörés után az olajbányászok vették fel a kapcsolatot a művésszel, akinek örököse nem lévén, alkotásai jelentős részét a magyar településnek adományozta.

Szank hűségesen őrzi Gy. Szabó Béla nevét, szellemét, hagyatékát. Gy. Szabó 1960 óta írta neve elé a Gy betűt, szülőhelyére, Gyulafehérvárra utalva. A parókia falán emléktáblát helyeztek el, az 1986-ban avatott Községi Ház épületében pedig állandó kiállítás látható. Nagyobb fametszetei, színes, pasztell- és akvarell képei két terem faláról nyújtanak fantasztikus élményt. A művész szerszámain, a fadúcokat és nyomtattait tárlókban helyezték el.

Nagy meglepetéssel fedeztük fel itt a Nagy Ádám nagypapja nevére készült körtefa dűcot, melyet Ádám megilletődve vett kézbe. Megnéztük még Dante: Isteni színjáték illusztrációját, és a Hónapok albumát. Különleges hangulat áradt ránk Gy. Szabó Béla hagyatékából, melyet növelt Bakacsi Lajos és Nagy Ádám visszaemlékezése a művésszel való találkozásáról.

Rácz Mária

Gy. Szabó Béla fametszete, X2 (1952)

HÍREK

HELBING FERENC EMLÉKEZETE

Ezzel a címmel mutatta be lapunk idei első számában Pittmanné Mikó Ildikó Helbing Ferencnek, a tulajdonában lévő, a szó szoros értelmében egyedülálló ex libris tervét. Megjegyzni, hogy a Gyűjtő ex libris különszáma csak megemlíti a művész nevét, de nem közöl tőle illusztrációt, s még nem akadt kezébe egyetlen Helbing ex libris sem. Noha ezzel én sem dicsekedhetem, de érdemes megemlíteni, hogy Helbing bizonyára jó néhány ex librist készített. Az Országos Széchényi Könyvtárban 1964-ben rendezett Magyar írók, művészek és tudósok ex librisei című kiállítás „leíró” katalógusában szerepel Dománovszky Sándor (1877-1955) részére készített linómetszetű ex librise.

Horváth Hilda a Magyar ex librisek 1525-1985 (Magyar Bibliofil Társaság, Bp., 1985) című összeállításában pedig közli is Helbing Erdey Aladár részére 1907 körül készített klisé könyvjegyet. Bevezető tanulmányában pedig szól arról, hogy a kor ismertebb művészei (Nagy Sándor, Kozma Lajos stb.) mellett – Hazai Aladár, Faragó Géza, Tichy Kálmán és mások társaságában – is „foglalkozott még ex librisekkel”. Noha az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében bizonyára még található számos Helbing ex libris, érdemes bemutatni ezt a lapot, mert a Kisgrafikában egyre ritkábban láthatóak a hazai ex libris művészet megbecsülésre méltó hagyományait felidéző alkotások.

Erdey Aladár művészetkritikus, művészettörténész volt. A Lyka Károly által szerkesztett *Művészet* munkatársa (Stróbl Alajosról, Székely Árpádról és másokról írt tanulmányokat), mint pártoló tagot, a Magyar Grafikusművészek Egyesülete választmányának tagjává is megválasztották. Feltehetően Helbing Ferenchez fűződő baráti kapcsolatát is őrzi az ex libris. Neve szerepel az Exlibris Archives Home című internetes portálon, s az egyik bejegyzés szerint feltehetően Aubrey Beardsley, a szecessziós grafika egyik legnagyobb hatású, világhírű, angol mestere is készített a részére ex librist. (Ha így van, akkor ez igazi szenzáció lenne.)

Arató Antal

PEREI ZOLTÁN KISGRAFIKAI SZOROZATAIRÓL

Egyesületünk jubileumi évkönyvében megjelent írásomban a teljesség igényével kívántam felsorolni a művész kisgrafikai sorozatait. Noha hivatkoztam a kiadókra, a szövegből nem derül ki, hogy az *Arcképek*, az *Etruszkok*, az *Operaházi motívumok*, a *Római szobrok és sírtáblák* és a *Zeneszerzők* című sorozatokat csak saját maga nyomtatta ki néhány példányban. Grafikáinak feldolgozása során akadt a kezembe egy újabb (helyesebben régebbi), *Épület díszek* (így, külön írva) című, A/5-ös méretű, 17 lapos sorozata, amelyen az évszám nincs feltüntetve. Ez a sorozat is jól bizonyítja, hogy Perei az utcákon, tereken sétálgatva a felfedezés, a megismerés olyan ellenállhatatlan örömeivel tekintett a különféle iparművészeti alkotásokra, hogy azokat lerajzolva, otthon fába is metszette.

Ezt tükrözi a *Kovácsoltvas lakatosmunkák* című, a maga nevében egyedülálló, 100 lapos, A/3-as méretű lapokra nyomtatott sorozata, amelyet azért nem említettem a cikkben – bár a metszetek között vannak kisebb méretűek is –, mert nem sorolható a kisgrafikák közé. Nincs a gyűjteményemben, csak a feljegyzéseim között szerepel az *Iparművészeti remek* (1989) és az *Épület-tanulmányok* (é. n.) című összeállítás, akár minden bizonnyal Perei legelső kisgrafikai sorozta, amelyre az interneten találtam rá. A *DON QUIJOTE DE LA MANCHA ÉLETE* című, nyolc szignált, 30,8×22,3 cm méretű rézmetszetet tartalmazó mappa az ARTE Galéria és Aukciósház tavaly decemberi aukcióján kelt el 8.000 Ft-os kikiáltási árról indulva 24.000 Ft-ért. A sorozat (amely megtekinthető a galéria honlapján) nemcsak azért érdemel különös figyelmet Perei életművében, mert később csak fametszeteket készített, hanem azért is, mert 1949-ben, főiskolai hallgatóként (1950-ben fejezte be a tanulmányait) készítette, feltehetően mesterének, Varga Nándor Lajosnak a tanítványai részére kiírt pályázatok egyikére, afféle év végi vizsgamunkaként. A Don Quijote motívum egyébként több későbbi fametszetén is feltűnik, így pl. a Jászberényi könyvtár részére készített ex librisén.

Arató Antal

Denis Reutow fametszete: *Kronos és angyal*, X2 (2002), 85×85

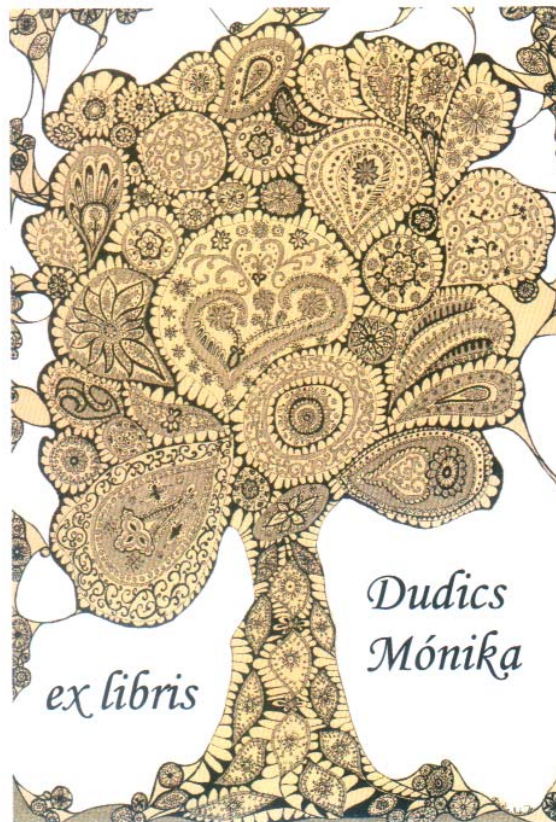
Ez évi első számunkban jelent meg a Berzsenyi Társaság közleménye az általuk kiírt kisgrafikai pályázatról. Azóta beérkeztek a résztvevők alkotásai, megtörtént a zsűrizés és a Fonyódi Múzeumban létrejött kiállításuk is. A *BALATON* címmel kiírt kisgrafikai vetélkedő eredményéről *Mocsári Mária* iparművész, a Társaság alelnökének közlése alapján a következőkben tájékoztatjuk olvasóinkat.

A felhívásra 51 alkotó 154 munkáját küldte el. Ebből a zsűri szigorú válogatás után csak a legszínvonalasabb műveket fogadta el, szám szerint 31 művész 83 alkotását. Közülük négy alkotót díjjal is jutalmaztak: a MAOE nagydíját *Pató Károly* kapta, Somogy Megye Közgyűlésének díját *Serényi H. Zsigmond*nak ítéltek oda. Kaposvár város díját *Hernádi Paula*, Fonyódtét *Árva Zoltán* kapta meg.

A május 16-tól június 6-ig látható volt kiállításához 20 oldalas, képes katalógus készült, mely mintegy 30 kisgrafika képét is tartalmazza. Ebben olvasható *dr. Géger Melinda* művészettörténész méltatása a díjazott lapokról és a tárlat többi kiváló műalkotásáról. Ő végezte az igényes kiadvány szerkesztését is.

A kiállítás sikerén és az érdeklődők nagy számán felbuzdulva a Társaság hagyományt kíván teremteni a pályázat háromévenként történő megismétlésével.

Dugonics Mónika számítógépes grafikája, CGD (2007), 115×78

Úgy tűnik, Fonyód városa egyre inkább a kisgrafika városa is lesz. Május 29-én nyílt meg ugyanis itt *Vén Zoltán* grafikusművész EX, HEX, SEX LIBRISEK c. kiállítása. A tárlatot szerkesztőnk, *dr. Arató Antal* nyitotta meg a Szent István u. 82. szám alatti Feng Shui Galériában. A megnyitóbeszéd előtt gazdag zenei programmal várták a közönséget a magánkézben levő kiállítóhelység tulajdonosai. Ez alkalommal a jelenlevők között kisorsolták a kiállító művész egy felajánlott alkotását is.

SZENT ISTVÁNTÓL RADNÓTIIG címmel *Budai Tibor* grafikusművész, könyvillusztrátornak nyílt kiállítása a kecskeméti Cifrapalotában. A tárlat július 26-ig volt megtekinthető.

A Kőbányán élő képzőművészek két évente közös kiállításán mutatják be alkotásaikat a Pataky Galériában. Júniusban megnyílt tárlatukon a kisgrafikát *Kőhegyi Gyula* képviselte. Művésztagunk két tablóján igen magas színvonalú, kisebb méretű rézkarcok és rézmetszetek szerepeltek, közöttük fedeztünk fel két ex librist is.

Debrecenben augusztus 10-én *Józsa János* grafikusművész kiállítása nyílt meg, melyen több mint 300 grafika volt látható. Megnyitotta *dr. Vitéz Ferenc*. A tárlatot augusztus 18-ig lehetett megtekinteni.

☒
Szegeden a Somogyi Könyvtárban a KBK 50 éves évfordulójának kiállítási anyagából válogatás került bemutatásra augusztus 3-tól, melyet szeptember 9-ig lehetett megtekinteni.

OLVASÓI LEVÉL

Észrevételek Csiby Mihály: Volt egy álmom... c. cikkéhez (KISGRAFIKA 2009/1)

Figyelemre méltó a kisgrafikai múzeum létrehozásának gondolata. Napjainkban valóban sokféle szakgyűjtemény keletkezik és szinte megszámlálhatatlan a kiállítások mennyisége.

Önálló kisgrafikai múzeumot nehéz volna kezdeményezni, de talán nem is kellene egyedülállónak lennie. A szándék hamarabb megvalósítható volna egy már meglévő, ismert, működő osztály alapos bővítésével, mint pl. az Iparművészeti Múzeum vagy a Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményeinek kiterjesztésével, de még inkább és elsősorban a szerencsi Zempléni Múzeum jöhetne számításba. Az amúgy is túlközpontosított Budapest helyett ezt a városi gyűjteményt kellene továbbfejleszteni.

A meglévő anyag könnyen bővíthető, alig volna művész és gyűjtő, aki ne adna szívesen lapokat erre a célra. Az adományozási kedv fokozható is: aki egy bizonyos mennyiségű grafikát vagy pénzt adna, annak neve időhatár nélkül a múzeumban közszemlére kerülne.

Továbbá: érdemes keresni a módját, miként lehetne az ex librist és az alkalmi kisgrafikát egyéb területekkel társítani, ilyenek:

- Az ex libris megjelenése a könyv ünnepein, könyvnapon, könyvhéten, könyvbemutatón stb., ezeknek lehetne alkalmi könyvjelzőjük.
- Egyes területek szinte kívánják a kisgrafikai képes levelezőlapokat, mert a tárgy nem fényképezhető, azon zavaró műszaki eszközök vannak, lebontott építményről nem is lehet képet készíteni.
- Az alkalmi kisgrafika szokatlan helyeken is megjelenhetne. Aukciók kísérője az ex antikvitas, különleges kiállítások meghívója, irodalmi, művészeti pályázatok díja, mégpedig korlátozott példányszámban, becsének fokozása végett.

A tényt, miszerint az ex libris és az alkalmi grafika igen szoros kapcsolat a megrendelő és a műtárgy között s ezáltal a névmegőrzésnek egy különleges lehetősége, kiállításokon, előadásokon és a sajtóban ismertetni kellene.

Pesti László

Várjuk olvasóink további észrevételeit! A Szerkesztőség

Salamon Árpád linómetszete, X3/2
(1994)

EGYESÜLETI HÍREK

A budapesti csoport munkaterve 2009 őszén (Józsefvárosi Galéria, József krt. 70., du. 5 óraker):

Szept. 2.: Kass János beszél munkásságáról.

Okt. 7.: Séta a Népligetben, a KBK emlékfához.

Találkozás du. 4 óraker a Planetárium előtt.

Nov. 4.: Építészet és grafika, Antalné Tari Zsuzsa előadása.

Dec. 2.: Mikulás-est.

A szegedi csoport munkaterve 2009 őszén (Somogyi Könyvtár, Zeneszoba, du. fél 5 óraker):

Szept. 4.: Ex libris kiállítás a KBK 50 éves anyagából.

Okt. 9.: Vendég: Sándor Edit grafikus.

Nov. 13.: Turner angol festő bemutatása – Bakacsi Lajos.

Dec. 11.: Mikulás-est.

www.istanbulekslibris.org

XXXIII. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUS ISZTAMBUL

Törökországban, Isztambulban rendezik meg a soron következő nemzetközi ex libris kongresszust, 2010. augusztus 25-29. között.

Az előzetes információk szerint a részvételi díj 170 euró lesz, kísérőknek 150 euró. Az összeget 2010. május 3-ig kéri befizetni az alábbi bankszámlák valamelyikére:

Istanbul Ekslibris Dernei

Bank neve: Yapi Kredi Istinye Branch.

Számlaszám: (EUR) 249-80354040

Swift Code: YAPITRIS

IBAN: TR80 0006 7010 0000 0080 3540 40

Vagy:

Istanbul Ekslibris Dernei

Bank neve: Akbank Maslak Branch.

Számlaszám: (EUR) 0645 0092044

Swift Code: AKBKTRIS

IBAN: TR90 0004 6006 4503 6000 0920 44

A kongresszus tervezett programja:

Augusztus 25 szerda: Regisztráció és csere.

Augusztus 26 csütörtök: 9 órától csere, 9-18 óráig látogatás a Hagia Sophia múzeumban, a Kék mecsetben és a Topkapı palotában. Kötetlen látogatás a Nagy Bazárban és vásárlás. 18-24 óráig körülnézés a Beyoglu Istiklal utcában és vacsora.

Augusztus. 27 péntek: 9 óraker ünnepélyes megnyitó. 10 órától kiállítások megnyitása: 1. Nemzetközi ex libris pályázat; 2. I. Uchida, H. R. Scheffer és a Moszkvai Exlibris múzeum anyagából kiállítás. 3. Régi könyvek kiállítása. 4. Az előző kongresszusok fotói.